

Vad kan vi egentligen?

Analys av data Q1 2018 ur
Självskattningstest kring digitala
kompetenser för
bibliotekspersonal

Eleonor Grenholm
Samordnare för de regionala biblioteksverksamheterna
inom Digitalt först med användaren i fokus

Innehåll

Inledning.....	2
Framtagande av testet.....	2
Syfte med självskattningstestet	3
Metod	3
Vidareutveckling av testet.....	4
Analys utifrån total data	4
Juridisk kompetens	9
Analys utifrån bakgrundsvariabler	11
Yrkestitel.....	11
Antal yrkesverksamma år	12
Organisationsstorlek	13
Kompetens per län.....	14
Självskattningstestet kombinerat med den nationella biblioteksstatistiken	16
Analys utifrån kompetensområden	16
1. Analysera och bearbeta data och information	16
2. Kommunikation och samarbete.....	17
3. Skapa digitalt innehåll	18
4. Säkerhet	19
5. Problemlösning	20

Inledning

Under Biblioteksdagarna 16-17 maj 2018 är "Självskattningstestet kring digitala kompetenser för bibliotekspersonal" en del av posterutställningen. Där presenteras de första analyserna av bibliotekspersonalens digitala kompetenser. Komplement till postern är föreliggande rapport, som ger en fördjupad bild och analys.

Som ytterligare komplement kommer en analysmall distribueras till de regionala biblioteksverksamheterna. Med den kommer man med lätthet kunna ta fram liknande siffror och diagram som finns i denna rapport, utifrån lokal data ur självskattningstestet.

Databearbetningen har skett i samarbete med Cecilia Ranemo och Ramanjit Singh, Kungliga biblioteket. Kerstin Olsson, Linda Sävhammar och Sandra Spjuth har bearbetat text och analys.

Frågor om självskattningstestet och denna rapport till Eleonor Grenholm, eleonor.grenholm@regionuppsala.se, 070-618 66 22.

Framtagande av testet

Som en förberedelse inför det nationella kompetenslyftet *Digitalt först med användaren i fokus* initierades ett samarbete mellan läns- och regionbiblioteken i Dalarna, Stockholm, Uppsala och Örebro under våren 2017. Syftet var att utveckla verktyg och metoder för digital kompetensutveckling och digital verksamhetsutveckling som vi kunde använda i våra respektive län. Tidigt konstaterade vi att vi behövde skapa oss en strukturerad bild av bibliotekspersonalens nuvarande kompetenser, för att kunna planera kompetensutveckling. Därför utvecklades självskattningstestet under hösten 2017 till att bestå av 24 påståenden som respondenten skulle ta ställning till på en skala 1-7. Utvecklingen av testet, och de olika överväganden vi gjorde i det arbetet, finns beskrivet i rapporten [Digitala kompetenser - vägen till ett självskattningstest för folkbibliotekspersonal](#) (pdf).

I årsskiftet 2017-2018 beslöt Föreningen för Regional Biblioteksverksamhet och Kungliga Biblioteket att självskattningstestet skulle bli ett verktyg som *Digitalt först med användaren i fokus* skulle använda för att kartlägga bibliotekspersonalens digitala kompetenser. Därför kompletterades bakgrundsfrågorna med en fråga om vilken kommun man är yrkesverksam i, vilket gör det möjligt för alla regionala biblioteksverksamheter att arbeta med sina respektive kommuner kring arbetsplatsanalyser och lokala prioriteringar.

De regionala biblioteksverksamheterna har i olika utsträckning arbetat med att sprida självskattningstestet i sina län/regioner och därför ser också svarsfrekvensen olika ut över landet. Alla regionala bibliotek har möjlighet att ta del av data från kommunerna i sitt län/region (dock ej bakgrundsfrågorna). Ingen obearbetad data ska spridas vidare till kommunerna, då ingen biblioteksmedarbetare ska riskera att känna sig identifierad.

Från årsskiftet är det läns- och regionbiblioteken i Dalarna, Uppsala och Örebro som arbetat vidare med utvecklingen av självskattningstestet och under årets första fyra månaderna arbetade vi fram ett förslag till arbetsplatsanalys och workshop, som övriga regionala biblioteksverksamheter har möjlighet att använda sig av.

Under testets tre första månader gjorde 2063 biblioteksmedarbetare testet.

Syfte med självskattningstestet

Testet är tänkt att finnas kvar under lång tid och kan användas för att bryta ned och konkretisera det ganska abstrakta begreppet *digital kompetens*.

På en individuell nivå ger det respondenten en bild av sina styrkor och förbättringsområden.

I bakgrundsfrågorna ombeds respondenten ange den kommun som denne är yrkesverksam i. På så sätt är det möjligt att göra en arbetsplatsanalys och använda det som ett underlag för att diskutera prioriteringar vad gäller kompetens- och verksamhetsutveckling. Arbetsplatsens resultat distribueras via de regionala biblioteksverksamheterna.

På nationell nivå kommer den totala datan från självskattningstestet att utgöra ett underlag för prioriteringar kring de gemensamma lärresurser som kommer tas fram inom projektet Digitalt först med användaren i fokus.

Metod

Självskattningstestet har strukturerats utifrån de digitala kompetenserna i *Digicomp 2.0*. EU har identifierat åtta nyckelkompetenser för livslångt lärande och en av dessa är digital kompetens. EU:s ramverk kring digital kompetens kallas *Digital Competence Framework for citizens*, DigComp 2.0. Ramverkets syfte är att tydliggöra vilken sorts digital kompetens en medborgare behöver ha för att kunna verka i ett digitalt samhälle. Digcomp 2.0 är uppdelad i fem kompetensområden, som i sin tur är åskådliggjors i 3-6 kompetenser.

Under konstruktionen av självskattningstestet arbetades 24 påståenden fram som konkretiserade de 21 kompetenserna enligt Digcomp 2.0. Påståendena skulle vara relevanta i en bibliotekskontext och därigenom lättare för respondenten att relatera till och bedöma den egna kompetensen kring.

Exempelvis konkretiserades Digcomp-kompetensen *1.1 Söka och filtrera data, information och digitalt innehåll* till påståendet *111 Jag skulle kunna använda sökmotorer för att hitta en viss typ av information - exempelvis bilder, video eller kartor*. Kompetens och påstående kopplas samman genom att den inledande tresiffriga koden, där första siffran anger kompetensområde och andra siffran anger kompetens enligt Digcomp 2.0. Tre av kompetenserna behövde två påståenden för att hela kompetensen skulle kunna ringas in. Dessa särskiljs med hjälp av den tredje siffran.

Vid analysen kan därför påståendena åter abstraheras, genom att de kodas om till kompetenserna enligt Digcomp 2.0. Påståendena i självskattningstestet var aldrig tänkt att i sig definiera de digitala kompetenser som en biblioteksmedarbetare behöver ha, utan utgöra en indikator kring bibliotekspersonalens nuvarande digitala kompetenser. I det kommande arbetet med att skapa en plan för de gemensamma lärresurser som behöver tas fram i Digitalt först, utgör Digcomp ett generellt ramverk som kan fyllas med biblioteksrelevanta kompetenser.

I testet ska respondenten ta ställning till huruvida den skulle kunna utföra påståendet på en skala 1-7, där 1 beskrevs som *Jag skulle inte kunna göra det alls*, 4 beskrevs som *Jag skulle nog kunna göra det* och 7 beskrevs som *Jag skulle kunna göra det utan problem*.

Vidareutveckling av testet

Självskattningstestet har i skrivande stund (14 maj) besvarats 2810 gånger. När vi tar ut data för det första halvåret är målet att 4000 biblioteksmedarbetare gjort testet.

Härnäst kommer bibliotekskonsulenter och utvecklingsledare inom de regionala biblioteksverksamheterna arbeta med att ta fram en plan för vilka läresurser som behöver produceras inom Digitalt först. Som grund för det arbetet har de bland annat materialet under rubriken *Analys utifrån kompetensområden* att utgå från. Denna del av rapporten lämnas därför relativt okommenterad.

Den workshop som finns tillgänglig för de regionala biblioteksverksamheterna har som syfte att respektive folkbiblioteksorganisation påbörjar en lokal analys och prioritering kring vad personalen behöver stärka sin kompetens och verksamhet inom. Dessa prioriteringar kommer i nästa steg (hösten 2018) sammanställas nationellt och ge en bild av vad folkbiblioteken själva tänker kring sin verksamhet och uppdrag.

Inom Digitalt först planeras för en nationell lärplattform och ambitionen är att inkorporera självskattningstestet i denna, så att individen kan få omedelbara, individuellt anpassade förslag på utvecklingsområden och lämpliga läresurser. Vid en sådan övergång kan det vara intressant att utveckla testet på följande sätt:

- Det inledande påståendet *Jag skulle kunna...* skulle eventuellt kunna ersättas av *Jag kan...*
- I skalan 1-7 formuleras nummer 4 som *Det skulle jag nog kunna göra*. Eventuellt bör denna formulering tas bort, då den möjligtvis bidrar till att många svar centreras dit.

Analys utifrån total data

Under självskattningstestets första kvartal, som sträckte sig mellan 16 januari-8 april (även kallad Q1 i texten nedan), besvarades självskattningstestet 2063 gånger. Det utgör 42% av Sveriges folkbiblioteksmedarbetare (4875 årsverken enligt den nationella biblioteksstatistiken 2016). Det gör det möjligt att presentera en generaliserad bild av biblioteksmedarbetares digitala kompetenser.

Nedan finns tabell över hur kompetens enligt Digcomp 2.0 kopplas till påstående i självskattningstestet. Till höger i tabellen syns medelvärde, median och standardavvikelse per påstående. Medelvärdet är relativt färgkodat, där grönt är högt och rött är lågt.

Kompetensområde enligt Digcomp 2.0	Kompetens enligt Digcomp 2.0	Påstående i självskattningstestet	Medelvärde	Median	Standardavvikelse
1. Analysera och bearbeta data och information	1.1 Söka och filtrera data, information och digitalt innehåll	111 ... använda sökmotorer för att hitta en viss typ av information - exempelvis bilder, video eller kartor	6,58	7	0,91
	1.2 Värdera data, information och digitalt innehåll	121 ... förklara vad som menas med uttrycket "filterbubbla"	4,77	5	2,20
		122 ... kritiskt granska digitalt innehåll och avgöra dess sanningsgrad	5,42	6	1,36

	1.3 Organisera data, information och digitalt innehåll	131 ... spara och organisera digitalt innehåll så att jag senare kan hitta det	5,76	6	1,47
2. Kommunikation och samarbete	2.1 Interagera med andra genom digital teknik	211 ... hitta relevanta forum/grupper på Internet för ett specifikt intresseområde	5,62	6	1,38
	2.2 Dela material med hjälp av digital teknik	221 ... dela med mig av egenproducerat innehåll via Internet	5,15	6	1,78
	2.3 Delta i olika samhälleliga och politiska processer med hjälp av digital teknik	231 ... reflektera kring yttrandefrihetens omfång och avgränsningar på Internet	4,95	5	1,54
	2.4 Samarbeta med andra hjälp av digital teknik	241 ... använda digitala verktyg för att arbeta tillsammans med andra på distans	5,24	6	1,62
	2.5 Nätetikett	251 ... bemöta näthat gentemot mig själv eller andra	4,36	4	1,64
	2.6 Hantera den egna identiteten på internet	261 ... hantera och radera de digitala fotspår jag lämnar efter mig på Internet	3,28	3	1,73
3. Skapa digitalt innehåll	3.1 Utveckla eget digitalt material	311 ... välja ett lämpligt program/app för att skapa digitalt innehåll (t.ex. bilder, videor, ljudfiler)	4,56	4	1,86
	3.2 Bearbeta och vidareutveckla andras digitala material	321 ... bygga vidare på eller redigera vad andra har gjort för att få det som jag vill ha det	4,10	4	1,83
	3.3 Upphovsrätt och licensiering	331 ... välja en lämplig creative commons-licens för material som jag producerat	3,16	3	2,04
		332 ... avgöra vilket digitalt material som jag får använda fritt på exempelvis en affisch eller på bibliotekets hemsida	4,74	5	1,76
	3.4 Programmering och datalogiskt tänkande	341 ... producera en pedagogisk steg-för-steg-beskrivning för hur man läser talböcker i Legimus	4,56	5	2,04
4. Säkerhet	4.1 Skydda teknisk utrustning från oönskad åtkomst	411 ... skydda digital utrustning från oönskad åtkomst via Internet	2,75	3	1,64
	4.2 Skydda personlig data och den personliga integriteten	421 ... identifiera webbsidor och e-post som kan användas för bedrägeri eller annan typ av oönskad aktivitet	4,19	4	1,83
		422 ... kommunicera med någon via Internet utan att avslöja min egen identitet (t.ex. med hjälp av kryptering)	2,26	2	1,64

	4.3 Värna den egna hälsan och välmåendet	431 ... begränsa min digitala närvaro så att den inte blir för distraherande för mitt övriga arbete	5,25	6	1,75
	4.4 Medvetenhet om hur miljön påverkas av digital teknik och dess användning	441 ... använda digital utrustning för att minska miljöpåverkan (t.ex. digitala möten, färre utskrifter)	5,20	5	1,58
5. Problemlösning	5.1 Lösa tekniska problem	511 ... påbörja en felsökning av en dator som krånglar	4,15	4	1,95
	5.2 Identifiera behov och hitta tekniska lösningar på dessa	521 ... aktivera den inbyggda talsyntesen i en Iphone	4,15	4	2,07
	5.3 Anpassa digitala verktyg så att individens mål kan uppnås	531 ... anpassa och justera ett programs beteende och funktionalitet via dess inställningar	4,34	4	1,90
	5.4 Identifiera kunskapsluckor inom den digitala kompetensen	541 ... hitta lösningar till tekniska problem genom att söka på Internet	5,02	5	1,76

Sammantaget ger det medelvärden per kompetensområde enligt följande:

1. Analysera och bearbeta data och information	5,6
2. Kommunikation och samarbete	4,8
3. Skapa digitalt innehåll	4,2
4. Säkerhet	3,9
5. Problemlösning	4,4

Med undantag från kompetensområde 1 ligger skattningarna runt nummer fyra på den sjugradiga skalan, vilket motsvarar *Det skulle jag nog kunna göra*. Å ena sidan kan man tänka att det är en relativt hög kompetens och i linje med den handledande roll som bibliotekspersonalen är tänkt att ha. Å andra sidan finns en inbyggd professionell osäkerhet i uttalandet *Det skulle jag nog kunna göra*, vilket pekar mot att det kommer finnas svårigheter i att utveckla biblioteken till "nav för digital kompetens" (ett mål i *Digitalt först med användaren i fokus*). Viktigt i arbetet framgent är att diskutera vad de professionella objekten egentligen är för bibliotekspersonalen relaterat till respektive kompetensområde.

Om man sammanställer de påståenden som har de högsta och lägsta skattningarna i medelvärde kan man bilda sig en uppfattning om de påståenden som bibliotekspersonalen uppfattat som lätta respektive svåra:

De sex påståendena med högsta skattningarna

111 ... använda sökmotorer för att hitta en viss typ av information - exempelvis bilder, video eller kartor	6,6	422 ... kommunicera med någon via Internet utan att avslöja min egen identitet (t.ex. med hjälp av kryptering)	2,3
131 ... spara och organisera digitalt innehåll så att jag senare kan hitta det	5,8	411 ... skydda digital utrustning från oönskad åtkomst via Internet	2,8
211 ... hitta relevanta forum/grupper på Internet för ett specifikt intresseområde	5,6	331 ... välja en lämplig creative commons-licens för material som jag producerat	3,2
122 ... kritiskt granska digitalt innehåll och avgöra dess sanningsgrad	5,4	261 ... hantera och radera de digitala fotspår jag lämnar efter mig på Internet	3,3
431 ... begränsa min digitala närvaro så att den inte blir för distraherande för mitt övriga arbete	5,3	321 ... bygga vidare på eller redigera vad andra har gjort för att få det som jag vill ha det	4,1
241 ... använda digitala verktyg för att arbeta tillsammans med andra på distans	5,2	511 ... påbörja en felsökning av en dator som krånglar	4,1

De sex påståendena med lägsta skattningarna

Kompetenserna med de högsta skattningarna återfinns i kompetensområdena 1. *Analysera och bearbeta data och information* samt 2. *Kommunikation och samarbete*. Det är i sig inte förvånande, då detta är kärnkompetenser i bibliotekarieprofessionen. Kompetensområdet med de lägsta skattningarna är 5. *Säkerhet*. Bland påståendena med de lägsta skattningarna återfinns också två påståenden ur kompetensområdet 3. *Skapa digitalt innehåll*, där bägge kan knytas till kunskap om upphovsrätt.

Då påståendena är konkretisering av kompetenserna enligt Digcomp kan man åter abstrahera påståendena till Digcomp-kompetenser. Tre av kompetenserna omfattas av två påståenden, och om dessa påståenden slås ihop, ger det en något mer generell bild av bibliotekspersonalens digitala kompetenser:

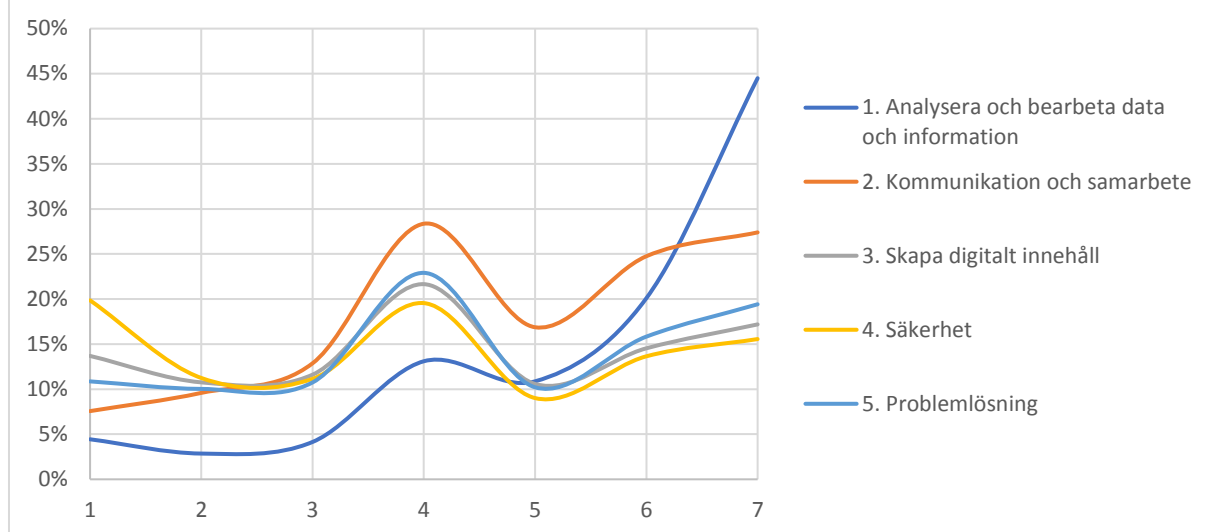
De sex kompetenserna med högsta skattningarna

1.1 Söka och filtrera data, information och digitalt innehåll	6,6	4.1 Skydda teknisk utrustning från oönskad åtkomst	2,8
1.3 Organisera data, information och digitalt innehåll	5,8	2.6 Hantera den egna identiteten på internet	3,3
2.1 Interagera med andra med hjälp av digitala verktyg	5,6	4.3 Värna den egna hälsan och välmåendet	3,8
2.4 Samarbeta med andra hjälp av digital teknik	5,2	3.3 Upphovsrätt och licensiering	3,9
4.4 Medvetenhet om hur miljön påverkas av digital teknik och dess användning	5,2	3.2 Bearbeta och vidareutveckla andras digitala material	4,1
2.2 Dela material med hjälp av digital teknik	5,1	5.1 Lösa tekniska problem	4,1

De sex kompetenserna med lägsta skattningarna

Mellan de två kolumnerna är nio kompetenser borttagna. Dessa placerar sig i medeltal på skalan mellan 4,1 och 5,1. Sett till medelvärde har respondenterna skattat sina kompetenser väldigt jämt. Om vi istället tittar på hur skattningarna fördelas över den sjugradiga skalan, kan vi få andra ledtrådar till den digitala kompetensen:

Fördelning i skattningar i procent per kompetensområde enligt Digcomp 2.0

Diagrammet visar hur skattningarna fördelas procentuellt *per kompetensområde*. Här blir det tydligt att det finns en solid hög kompetens vad gäller kompetensområde 1. *Analysera och bearbeta data och information*. 65% av skattningar av de fyra påståendena är 6 eller 7. Här är kompetenserna höga *hos många*. I medeltal är kompetensområde 2. *Kommunikation och samarbete* högt (4,8), men här är skattningarna fördelat mer jämnt över skalan, där 70% av skattningarna är 4-6.

Vad gäller kompetensområdena 3. *Skapa digitalt innehåll*, 4. *Säkerhet* och 5. *Problemlösning* följer fördelningen av skattningarna varandra i hög utsträckning. Här är skattningarna jämt fördelade över skalan. Mellan 30-35% av skattningarna är 6 eller 7, vilket indikerar en hög kompetens. Andelen som angett 1, 2 eller 3 pendlar mellan 30-40%, vilket indikerar att en betydande del av bibliotekspersonalen har låg kompetens i dessa frågor.

Ett annat sätt att titta på spridningen av skattningarna är att titta på standardavvikelse. Genom att analysera hur mycket skattningarna avviker från medelvärdet kan vi också få en bild av de kompetenser som många har, respektive de kompetenser där färdigheterna är mer spridda. Nedan kan vi ta del av kompetensernas standardavvikelse, sorterat från hög till låg avvikelse. Hög standardavvikelse är en indikator på att det finns en stor kunskapspridning på gruppnivå:

Högst standardavvikelse	Lägst standardavvikelse
5.2 Identifiera behov och hitta tekniska lösningar på dessa 2,1	1.1 Söka och filtrera data, information och digitalt innehåll 0,9
3.3 Upphovsrätt och licensiering 2,1	2.1 Interagera med andra genom digital teknik 1,4
3.4 Programmering och datalogiskt tänkande 2,0	1.3 Organisera data, information och digitalt innehåll 1,5
4.2 Skydda personlig data och den personliga integriteten 2,0	2.3 Delta i olika samhälleliga och politiska processer med hjälp av digital teknik 1,5

5.1 Lösa tekniska problem	1,9	4.4 Medvetenhet om hur miljön påverkas av digital teknik och dess användning	1,6
5.3 Anpassa digitala verktyg så att individens mål kan uppnås	1,9	2.4 Samarbeta med andra hjälp av digital teknik	1,6

Störst kunskapsspridning finns kring kompetenser relaterat till 1. Skapa digitalt innehåll och 5. Problemlösning.

De spridningsmått som är låga sammanfaller i hög utsträckning med de kompetenser som är högst skattade. Det gör att vi tryggt kan dra slutsatsen om att kompetenserna i vänstra kolumnen i matrisen nedan är baskunskaper hos folkbibliotekspersonalen idag.

För att nå kunskap om vilka kompetenser som är spetskompetenser, alltså utmärkande för de med hög digitala kompetens, har jag tittat på de kompetenser där flest skattat sig högre än medelvärdet. Här dominerar 2. *Kommunikation och samarbete* samt 5. *Problemlösning*. Men där flest skattar över medeltalet är kring påståendet 4.3 *Värna den egna hälsan och välmåendet*.

Baskompetenser	Spridningsmått	Spetskompetenser	Överpresterande
1.1 Söka och filtrera data, information och digitalt innehåll	0,9	4.3 Värna den egna hälsan och välmåendet	55%
2.1 Interagera med andra med hjälp av digitala verktyg	1,4	1.2 Värdera data, information och digitalt innehåll	52%
1.3 Organisera data, information och digitalt innehåll	1,5	2.2 Dela material med hjälp av digital teknik	51%
2.3 Delta i olika samhällsliga och politiska processer med hjälp av digital teknik	1,5	5.4 Identifiera kunskapsluckor inom den digitala kompetensen	47%
4.4 Medvetenhet om hur miljön påverkas av digital teknik och dess användning	1,6	5.3 Anpassa digitala verktyg så att individens mål kan uppnås	44%
2.4 Samarbeta med andra hjälp av digital teknik	1,6	2.6 Hantera den egna identiteten på internet	43%

Juridisk kompetens

Tre av påståendena anknyter på olika sätt till upphovsrätt och/eller upphovsrättslagstiftning. Att hantera upphovsrättsskyddat material är ju en central del av bibliotekens verksamhet, därför kan man också tänka att en hög kompetens behövs på detta område.

Kompetenser enligt Digcomp 2.0	Påståenden i testet	Medelvärde	Standardavvikelse
3.2 Bearbeta och vidareutveckla andras digitala material	321 ... bygga vidare på eller redigera vad andra har gjort för att få det som jag vill ha det	4,10	1,83
3.3 Upphovsrätt och licensiering	331 ... välja en lämplig creative commons-licens för material som jag producerat	3,16	2,04
	332 ... avgöra vilket digitalt material som jag får använda fritt på exempelvis en affisch eller på bibliotekets hemsida	4,74	1,76

Medelvärdet vad gäller dessa påståenden är 4,0 och standardavvikelsen är 1,88 (jämför 4,6 respektive 1,72 för samtliga påståenden). Slutsatsen är alltså att kompetensen är lägre än den genomsnittliga digitala kompetensen på detta område.

Sex av påståendena i testet knyter tydligt an till ny lagstiftning som biblioteksverksamheterna behöver anpassa sin verksamhet efter. [Offentlighets- och sekretesslagen \(2009:400\)](#), utvidgade 1 januari 2018 den så kallade lånehemligheten till att även omfatta användning av informationsteknik (datorer och wifi) på biblioteken.

[Dataskyddsreformen](#), även kallad GDPR, är ny EU-lagstiftning som börjar gälla 25 maj 2018. Det är en förstärkning av PUL-lagstiftningen och reglerar hur organisationer, privata, offentliga såväl som ideella, aktörer får hantera information som direkt eller indirekt kan knytas till en enskild individ. Den ställer omfattande krav på arbetssätt och it-system som nyttjas.

En tredje lagstiftning som kommer påverka bibliotekens verksamhet är [Webbdirektivet](#), som ska vara lag i alla EU-länder senast 23 september 2018. Den ställer krav om att offentlig sektors webbplatser, appar och dokument, och så långt det är möjligt även innehåll som sprids via tredje part (exempelvis sociala medier), ska vara anpassade utefter WCAG 2.0 nivå AA. Följ den [svenska implementeringen av lagen här](#).

Nedan ser ni skattningarna av de påståenden som är relevanta för dessa lagstiftningar.

Kompetenser enligt Digcomp 2.0	Påståenden i testet	Medel- värde	Standard- avvikelse
3.2 Bearbeta och vidareutveckla andras digitala material	321 ... bygga vidare på eller redigera vad andra har gjort för att få det som jag vill ha det	4,10	1,83
3.3 Upphovsrätt och licensiering	331 ... välja en lämplig creative commons-licens för material som jag producerat	3,16	2,04
	332 ... avgöra vilket digitalt material som jag får använda fritt på exempelvis en affisch eller på bibliotekets hemsida	4,74	1,76
4.1 Skydda teknisk utrustning från oönskad åtkomst	411 ... skydda digital utrustning från oönskad åtkomst via Internet	2,75	1,64
4.2 Skydda personlig data och den personliga integriteten	421 ... identifiera webbsidor och e-post som kan användas för bedrägeri eller annan typ av oönskad aktivitet	4,19	1,83
5.2 Identifiera behov och hitta tekniska lösningar på dessa	521 ... aktivera den inbyggda talsyntesen i en Iphone	4,15	2,07

Medelvärdet för dessa påståenden är 3,85 och standardavvikelsen är 1,86.

Sammantaget är det tydligt att bibliotekspersonalens juridiska kompetens på de digitala områdena behöver stärkas. För att verksamhetsutvecklingen ska bli rättssäker och likvärdig bör lagstiftningen vara utgångspunkt, när så är aktuellt, för de lärresurser som utvecklas inom Digitalt först, med fokus på hur lagstiftningen kan tolkas och tillämpas i verksamheterna.

Analys utifrån bakgrundsvariabler

I självskattningstestet finns följande bakgrundsfrågor:

- Yrkestitel
- Antal yrkesverksamma år inom bibliotekssektorn
- Antal anställda i folkbiblioteksorganisationen i min kommun
- Den kommun respondenten är yrkesverksam i

När man analyserar data utifrån de olika bakgrundsvariablerna är följande viktigt att ha i åtanke:

- Det är rimligt att anta att det är de mest intresserade som hittat och gjort testet först. Om gruppen är liten är det därför möjligt att resultatet inte signifikativt för en större grupp, utan troligare något för högt.
- Det är samtidigt sannolikt att de som arbetat aktivt med digitala frågor i högre utsträckning ser komplexiteten i påståendena och därför skattar sig lägre.

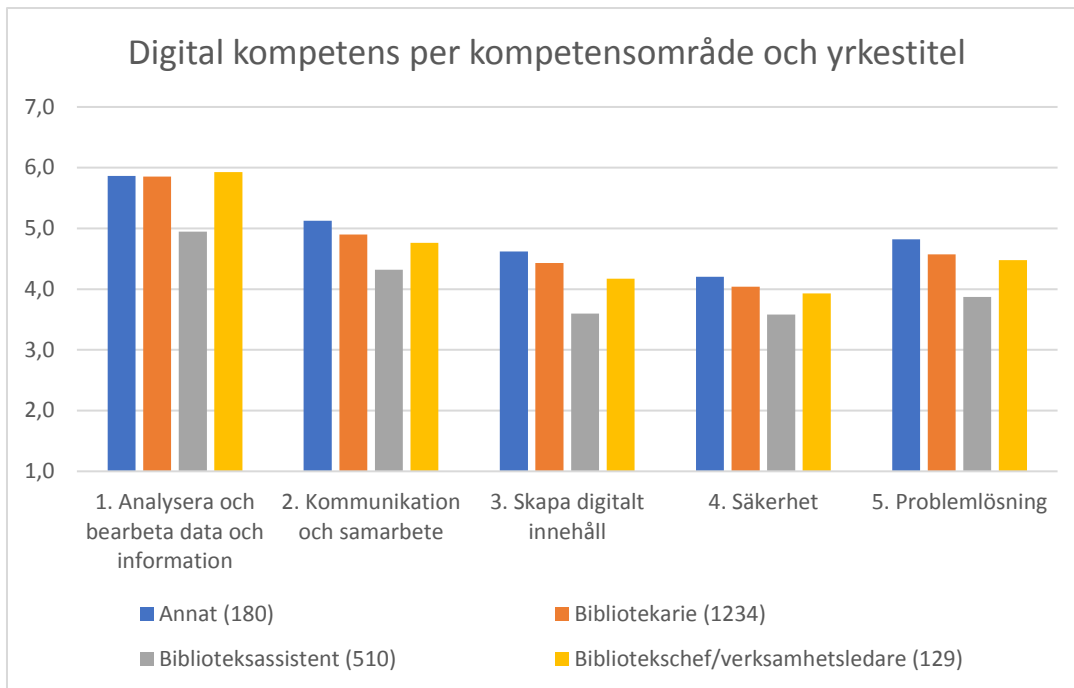
Yrkestitel

Nedan ser ni antal personer per valbar yrkeskategori samt medelvärde:

Annat (180)	4,9
Bibliotekarie (1234)	4,8
Biblioteksassistent (510)	4,1
Bibliotekschef/verksamhetsledare (129)	4,7

Vad gäller kategorierna Annat, Bibliotekarie och Bibliotekschef/verksamhetsledare finns ingen större skillnad i skattningarna. Sammantaget har dessa tre kategorier en digital kompetens på 4,8. Biblioteksassistenter har genomgående en lägre digital kompetens, 4,1.

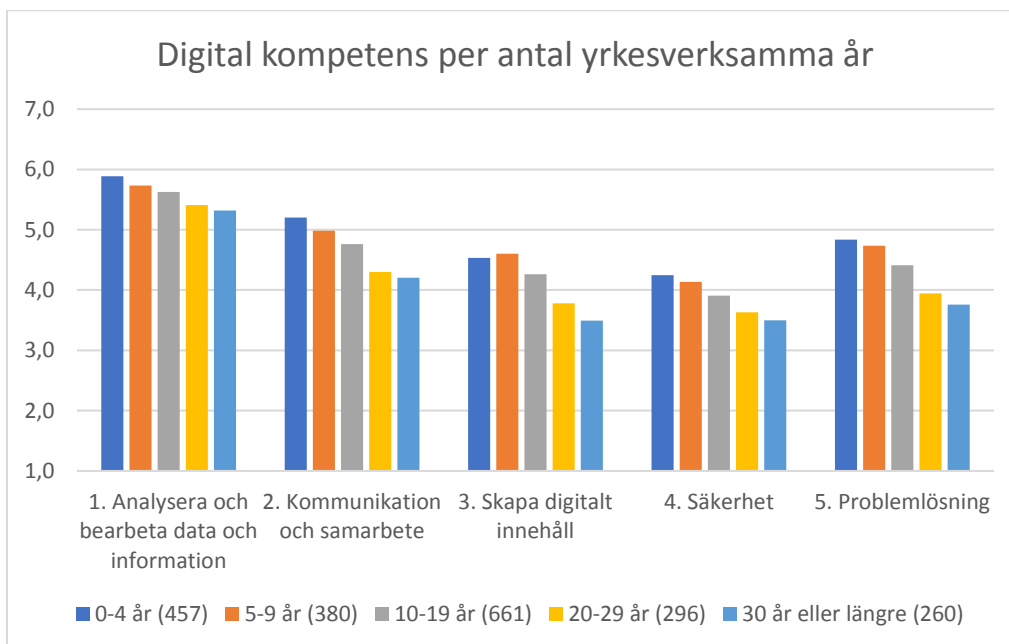
Se nedan hur den digitala kompetensen fördelar sig per kompetensområde och respektive yrkestitel.

Antal yrkesverksamma år

I testet frågar vi respondenten hur många år denne varit yrkesverksam i biblioteksbranschen. Svaren i testet fördelas enligt följande inklusive medelvärde för respektive grupp:

0-4 år (457)	4,9
5-9 år (380)	4,8
10-19 år (661)	4,6
20-29 år (296)	4,2
30 år eller längre (260)	4,1

I testet frågar vi inte om respondentens ålder, men ett annat antagande är att det nog i hög utsträckning finns en korrelation mellan antal yrkesverksamma år och personens ålder. Ovanstående diagram visar hur den digitala kompetensen sjunker med ålder, vilket också är en slutsats i Svenskarna och internet 2017

(https://www.iis.se/docs/Svenskarna_och_internet_2017.pdf). Möjligtvis kan också en del av den lägre kompetensen förklaras med en, med åldern, stigande ödmjukhet inför det man inte kan.

En signifikant skillnad i digital kompetens uppenbarar sig om man slår ihop ålderskategorierna enligt nedan:

	1. Analysera och bearbeta data och information	2. Kommunikation och samarbete	3. Skapa digitalt innehåll	4. Säkerhet	5. Problemlösning
0-19 år	5,7	5,0	4,4	4,1	4,6
20 år eller längre	5,4	4,3	3,6	3,6	3,9

De biblioteksmedarbetare som varit yrkesverksamma kortare än 20 år har en högre digital kompetens än de som jobbat 20 år eller längre.

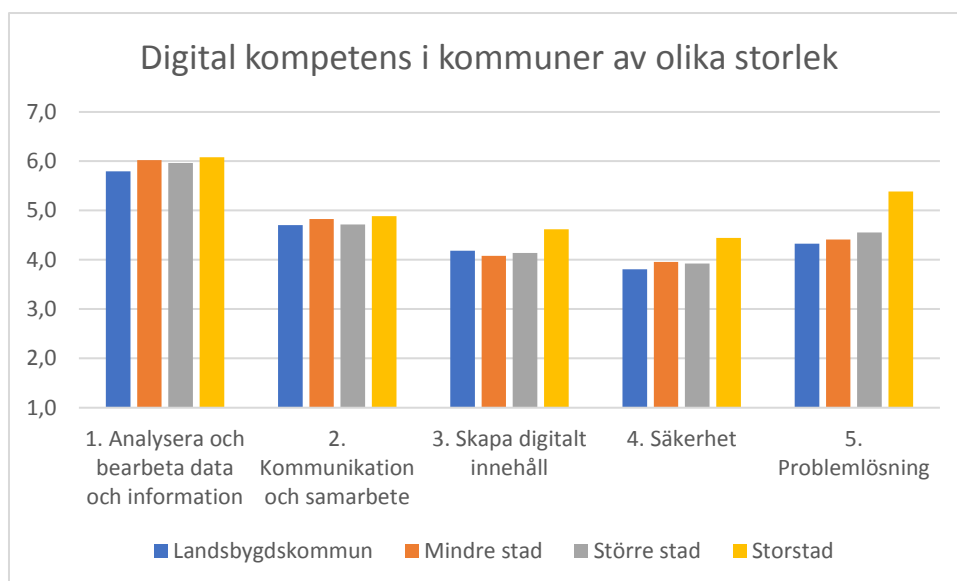
Det kan man tolka som att om man jobbade på bibliotek innan den stora samhällsliga digitaliseringen påbörjades, har man inte utvecklat samma digitala kompetens, som om man började sin yrkesbana efter att digitaliseringen fick genomslag i verksamheterna, såväl som utbildningarna.

Organisationsstorlek

Ytterligare en bakgrundsfråga i självskattningstestet är hur många som är anställda i organisationen. Svartalternativen konstruerades så att kommuntyperna enligt SKL matchades mot den nationella biblioteksstatistiken vad gäller antal årsverken. Det gör att vi kan koda om de numerära svaren till olika kommuntyper:

Antal	Motsvarar	Medeltal
1-9 (444)	Landsbygdskommun	4,6
10-29 (828)	Mindre stad	4,7
30-99 (575)	Större stad	4,7
100 eller fler (189)	Storstad	5,1

Bibliotekspersonal som jobbar i storstäder har en något högre kompetens än övriga. Men viktigt att notera är att de som svarat att de jobbar i storstad är betydligt färre i antal än de som jobbar i övriga kommuntyper.

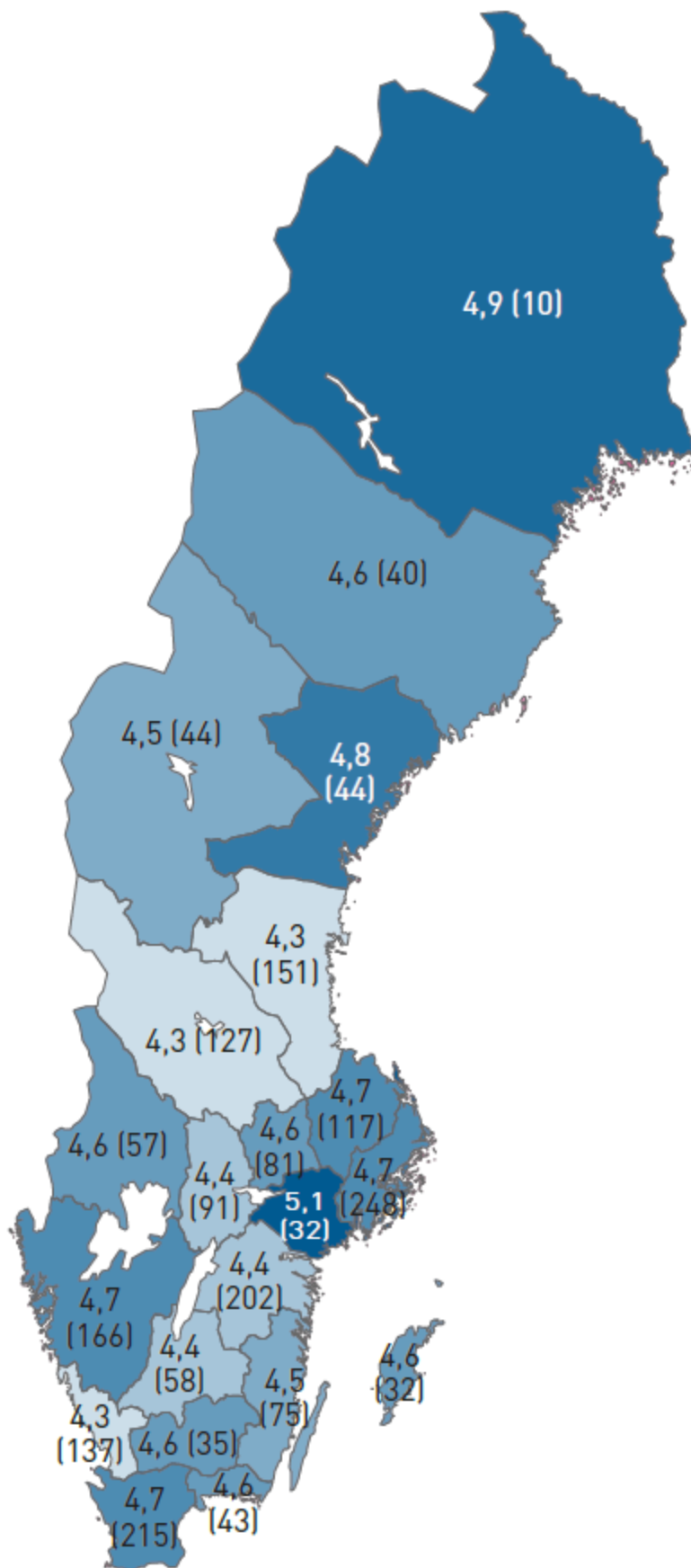
Kompetens per län

Sent i testkonstruktionsfasen stod det klart att vi fick ett uppdrag om att kartlägga den digitala kompetensen i alla Sveriges kommuner. Det gör det möjligt att ta ut statistik för den digitala kompetensen per län och kommun.

En del av de regionala biblioteksverksamheternas samarbete inom Digitalt först handlar om att utveckla gemensamma metoder och verktyg för att kartlägga behov och diskutera vad digital kompetens är i arbetsgrupper på kommunal nivå.

Data per kommun distribueras till de regionala biblioteksverksamheterna, som i sin tur kan arbeta med arbetsplatsanalyser av kommunerna i sitt geografiska ansvarsområde.

Om man tittar på data per län/region får man konstatera att skattningarna är likartade. Medeltalen per län pendlar mellan 4,3 och 5,1 – där de län som ligger högt på skalan ofta inte har särskilt många svar (siffran inom parentes på bilden nedan), vilket förstärker tesen om att det är de som är mest intresserade (och därför också mest kompetenta) som svarar först.

Självskattningstestet kombinerat med den nationella biblioteksstatistiken

I den nationella biblioteksstatistiken redovisar biblioteken antal IT-handledande tillfällen som arrangerats på biblioteket under året. Det beskrivs i statistiken på följande sätt: Totalt antal data-/internetkurs - handledning, seniorsurf - öppen eller sluten visning.

Under arbetet med analysen av självskattningstestet har vi med olika metoder försökt ta reda om det är så att de bibliotek som har en omfattande sådan verksamhet också har personal med hög digital kompetens.

Hypotesen var att bibliotek med omfattande IT-handledning har det pga att personalen har en hög digital kompetens och därför är trygga med att arbeta med en sådan verksamhet, alternativt att sådan verksamhet stärker bibliotekspersonalens digitala kompetens.

Tyvärr får det konstateras att det inte finns någon som helst korrelation mellan verksamhet och kompetens. Det stämmer naturligtvis till eftertanke: synliggörs bibliotekens arbete med digital delaktighet i denna del av den nationella biblioteksstatistiken? Är självskattningstestet ett bra verktyg för att mäta faktiskt kompetens?

En målsättning för Digitalt först bör vara att biblioteks IT-handledningar i den nationella biblioteksstatistiken ökar, men också att det finns en tydlig korrelation mellan bibliotekens verksamhet och personalens kompetens.

Analys utifrån kompetensområden

Nedan finns en introduktion till respektive kompetensområde, så som Digcomp 2.0 beskriver dem. För fördjupande texter om Digcomp hänvisas till rapporten [DigComp 2.0: The Digital Competence Framework for Citizens](#).

I skrivande stund (maj 2018) bildas arbetsgrupper med medlemmar från de regionala biblioteksverksamheterna som kommer analysera de fem kompetensområdena och definiera vad som behöver stärkas i professionen, relaterat till respektive kompetensområde. Utgångspunkten i arbetet blir bland annat resultaten från självskattningstestet och fokusgrupper. Jag lämnar därför materialet nedan okommenterat och låter kommande arbetsgrupper göra analysen.

1. Analysera och bearbeta data och information

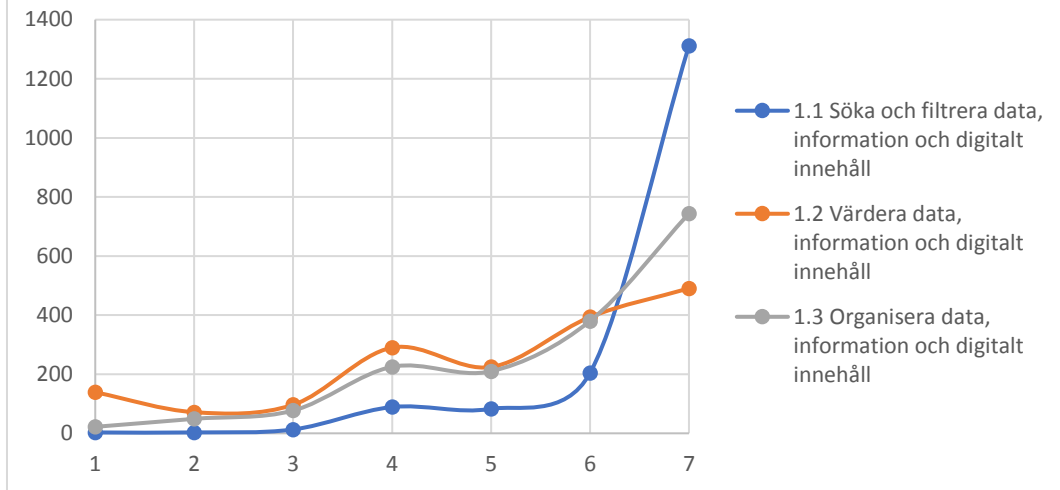
Detta kompetensområde innefattar kunskaper om att formulera ett informationsbehov och att kunna bläddra, söka och filtrera data, information och digitalt innehåll. Det innefattar också kunskaper om att kunna kritiskt granska och utvärdera data, information och digitalt innehåll, och att kunna hantera och organisera data, information och digitalt innehåll. Hit hör alltså kunskaper i informationssökning, källkritik och digital informationshantering.

1.1 Söka och filtrera data, information och digitalt innehåll

1.2 Värdera data, information och digitalt innehåll

1.3 Organisera data, information och digitalt innehåll

Fördelning av skattningar per påstående i kompetensområde 1. Analysera och bearbeta data och information

2. Kommunikation och samarbete

Detta kompetensområde handlar om att kunna förmedla data, information och digitalt innehåll till andra personer. Det handlar om att kunna samarbeta och diskutera med andra med hjälp av digitala verktyg, t.ex. sociala medier, gemensamma dokument, chattklienter och e-post. Det handlar också om hur lagar, regler och avtal för digitala tjänster och innehåll fungerar. Hit hör även kunskaper i netikett samt att kunna hantera sina medborgerliga skyldigheter och rättigheter med hjälp av digitala medier, och att kunna hantera sin digitala identitet.

2.1 Interagera med andra genom digital teknik

2.2 Dela material med hjälp av digital teknik

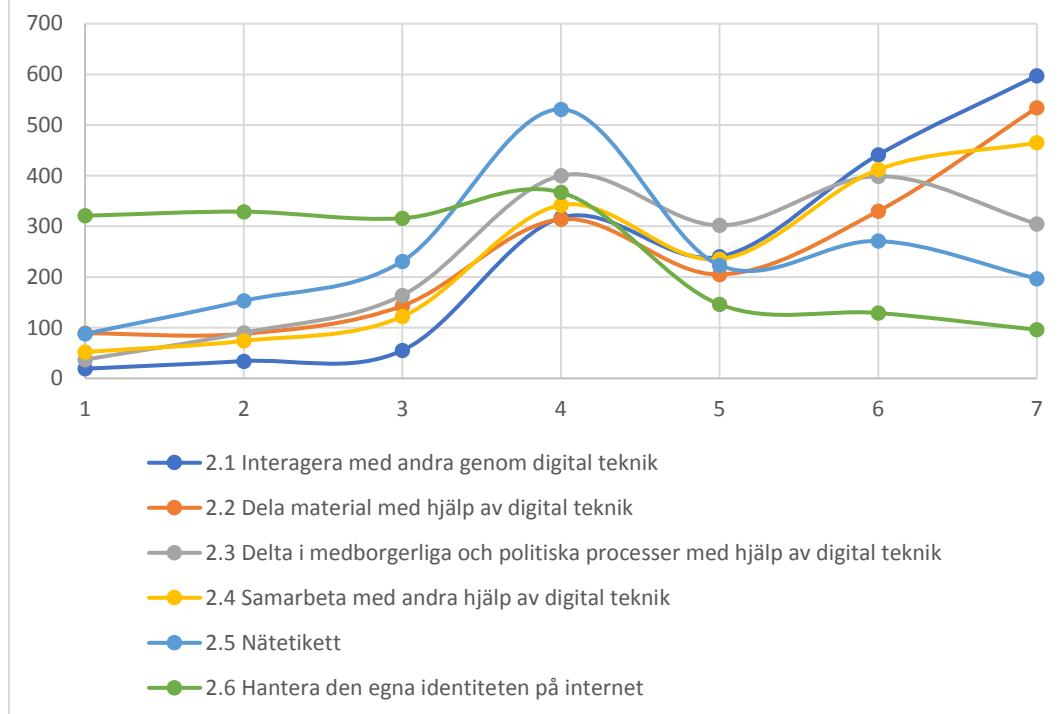
2.3 Delta i medborgerliga och politiska processer med hjälp av digital teknik

2.4 Samarbeta med andra hjälp av digital teknik

2.5 Nätetikett

2.6 Hantera den egna identiteten på internet

Fördelning av skattningar per påstående i kompetensområde 2. Kommunikation och samarbete

3. Skapa digitalt innehåll

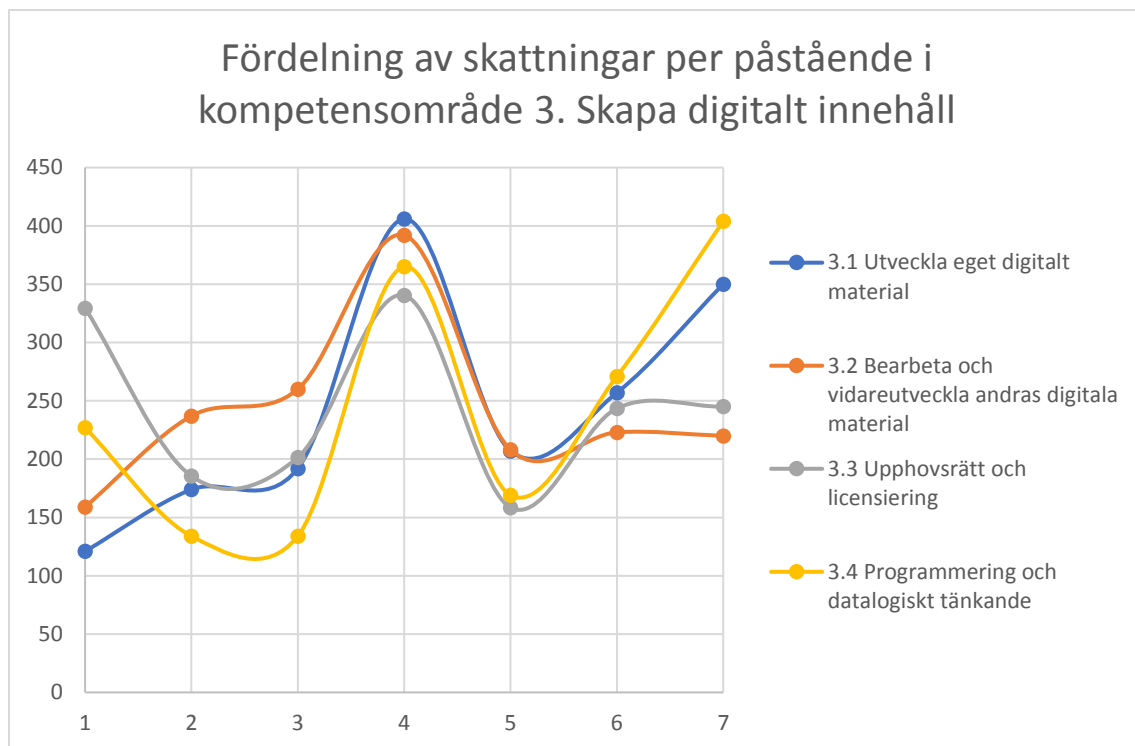
Detta kompetensområde handlar om att kunna skapa kreativt digitalt innehåll med hjälp av olika digitala verktyg (t.ex. digitalkamera, ordbehandlingsprogram, videoklippning och programmering). Det handlar också om kunskap om vilka villkor som gäller när du delar med dig av ditt eget och andras kreativa digitala innehåll på Internet, alltså upphovsrättsfrågor. Hit hör också kunskaper om programmering och datalogiskt tänkande.

3.1 Utveckla eget digitalt material

3.2 Bearbeta och vidareutveckla andras digitala material

3.3 Upphovsrätt och licensiering

3.4 Programmering och datalogiskt tänkande

4. Säkerhet

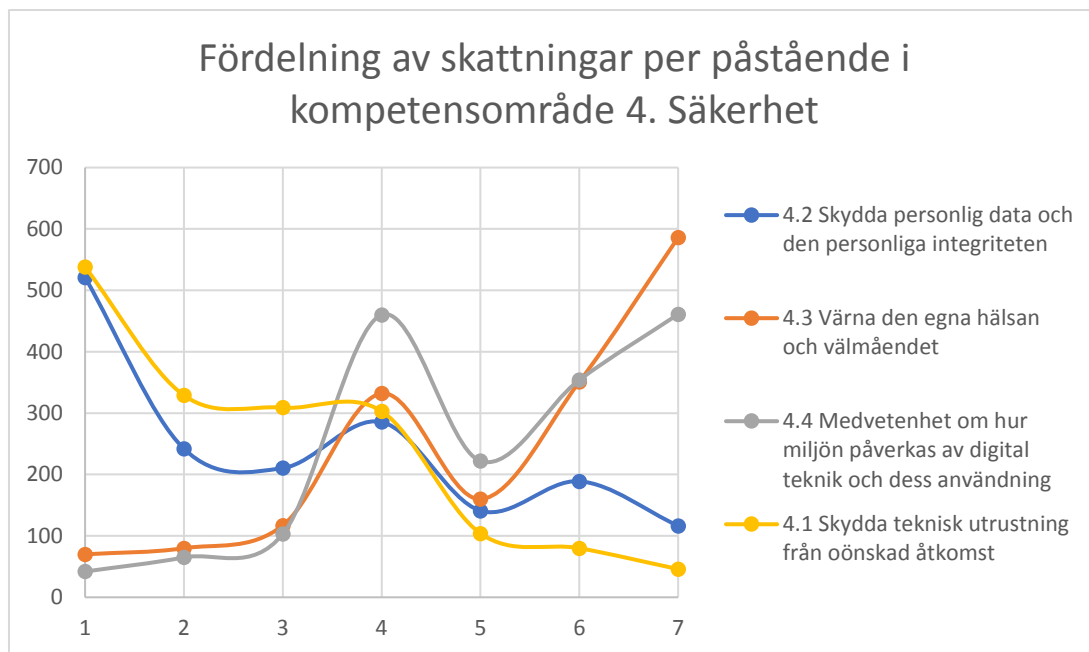
Detta kompetensområde handlar om att känna till vilka risker som finns när du använder Internet, och hur du kan skydda dig mot och förebygga dessa. Det inbegriper social interaktion med andra, dataskydd, och personlig integritet, och även att ha förståelse för den hälso- och miljöpåverkan användande av digitala verktyg har, t.ex. psykiskt välbefinnande eller minskad miljöpåverkan.

4.1 Skydda teknisk utrustning från oönskad åtkomst

4.2 Skydda personlig data och den personliga integriteten

4.3 Värna den egna hälsan och välmåendet

4.4 Medvetenhet om hur miljön påverkas av digital teknik och dess användning

5. Problemlösning

Detta kompetensområde handlar om problemlösning vid användandet av digitala verktyg, både för att lösa fel som uppstått och för att kunna tillgodogöra sig positiva effekter av nya digitala verktyg och tekniker. Det handlar om att kunna se hur digital teknik kan användas som medel för att uppnå ett mål, och om att kunna tillämpa den digitala tekniken för att uppnå målet. Hit hör även förmågan att urskilja och förstå sina egna eventuella kunskapsluckor inom digital teknik.

5.1 Lösa tekniska problem

5.2 Identifiera behov och hitta tekniska lösningar på dessa

5.3 Anpassa digitala verktyg så att individens mål kan uppnås

5.4 Identifiera kunskapsluckor inom den digitala kompetensen

Fördelning av skattningar per påstående i kompetensområde 5. Problemlösning

